



**“ТАТВАРЫН СУУРИЙГ БАГАСГАХ, АШИГ ШИЛЖҮҮЛЭХ ЯВДЛААС УРЬДЧИЛАН  
СЭРГИЙЛЭХ ЗОРИЛГООР ТАТВАРЫН ГЭРЭЭТЭЙ ХОЛБООТОЙ АРГА  
ХЭМЖЭЭГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ТУХАЙ ОЛОН ТАЛТ КОНВЕНЦ”-ЫГ СОЁРХОН  
БАТЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮЗЭЛ БАРИМТЛАЛ**

**Нэг.Хуулийн төсөл боловсруулах үндэслэл, шаардлага**

Сүүлийн жилүүдэд дэлхийн улс, орнууд олон улсын татварын чиглэлээр олон шинэлэг зарчмуудыг нэвтрүүлж хэрэгжүүлж байна. Тухайлбал, Эдийн засгийн хамтын ажиллагаа, хөгжлийн байгууллагаас /цаашид ЭЗХАХБ гэх/ Татварын суурийг багасгах, ашиг шилжүүлэх явдлын эсрэг /цаашид BEPS гэх/ 15 үйл ажиллагааг боловсруулж 2015 оноос нэвтрүүлсэн бөгөөд өнөөдрийн байдлаар дэлхийн 141 улс гишүүнээр элсэн орсон байна.

Монгол Улс нь 2017 оны 12 дугаар сард BEPS-д албан ёсны гишүүнээр нэгдэж орсон бөгөөд үүнтэй холбогдуулан олон улсын татварын чиглэлээр үүсээд буй шинэлэг дүрмүүдийг дотоодын хуульд тусгах, улмаар давхар татварын хэлэлцээрт хамаарах шаардлагуудыг хангаж ажиллах үүргийг хүлээж байна. Татварын суурийг багасгах, ашиг шилжүүлэх явдалтай тэмцэх 15 үйл ажиллагаа нь дотоодын татварын хууль эрх зүйн орчин, хэрэгжилт болон давхар татварын гэрээтэй холбоотой асуудлуудыг багтааж байна. Татварын багц хуулийн шинэчлэлийн хүрээнд олон улсын татварын асуудлаар олон улсад гарч буй шинэлэг зарчмуудыг нэвтрүүлэх чиглэлээр BEPS-ийн үйл ажиллагааны холбогдох зарчмуудыг Татварын ерөнхий хууль, Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хууль, болон Хувь хүний орлогын албан татварын тухай хуулиудын шинэчилсэн найруулгын төслүүдэд тусгаж улмаар Монгол Улсын Их Хурал 2019 оны 03 дугаар сарын 22-ны өдөр эдгээр хуулиудыг баталсан нь 2020 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн хэрэгжиж байна.

Цаашид BEPS-ийн 6,7, болон 14 дүгээр үйл ажиллагаанд заасан давхар татварын гэрээнд холбогдох шаардлагуудыг өөрийн бусад улсуудтай байгуулсан давхар татварын гэрээнд тусгаж гишүүний хувьд хүлээсэн үүргээ биелүүлэх шаардлага тулгараад байна. BEPS-ийн 6 дугаар үйл ажиллагаа нь заавал авч хэрэгжүүлэх шаардлагатай стандартад багтдаг. Энэхүү үйл ажиллагаа нь гуравдагч улсын хөрөнгө оруулагч давхар татварын гэрээг урвуулан ашиглах буюу гэрээний

сүлжээ дамжуулан татвараас зайлсхийх асуудлыг хязгаарлах зорилготой юм. Түүнчлэн, BEPS-ийн 14 дугаар үйл ажиллагаанд давхар татварын гэрээний дагуу оршин суугч этгээд нь хэлэлцэн тохирогч аль нэг улсын татварын алба хэлэлцээрийг буруу хэрэглэсэн, татварын давхардал бий болсон гэж үзсэн тохиолдолд эрх бүхий этгээдэд уг асуудлаар хандах боломжийг нээх, хандсан тохиолдолд эрх бүхий этгээд харилцан тохиролцох замаар татвар төлөгчийн асуудлыг шийдвэрлэхтэй холбогдох харилцааг тусгасан байдаг. Энэхүү асуудлыг хэлэлцээрийн Харилцан тохиролцох журмаар зохицуулдаг бөгөөд давхар татварын гэрээнд зайлшгүй тусгах ёстой заалтууд, үүнийг хэрэгжүүлэх дотоодын журам, механизмтай холбоотой стандартуудыг тусгасан байдаг.

BEPS-ийн давхар татварын гэрээтэй холбоотой заавал биелүүлэх шаардлагатай 6 болон 14 дугаар үйл ажиллагаанд туссан өөрчлөлтүүдийг олон улсад нэвтрүүлэхэд 1,000 гаруй давхар татварын гэрээнд хоёр талт хэлэлцээрийн замаар өөрчлөлт оруулах шаардлага байсан нь BEPS-ийн гишүүн улсуудад цаг хугацааны хувьд хүндрэлтэй, зардал ихтэй зэргийг харгалзаж Эдийн засгийн хамтын ажиллагаа, хөгжлийн байгууллагаас /OECD/ BEPS-ийн 15 дугаар үйл ажиллагаанд туссан “Татварын суурийг багасгах, ашиг шилжүүлэх явдлаас урьдчилан сэргийлэх зорилгоор татварын гэрээтэй холбоотой арга хэмжээг хэрэгжүүлэх тухай” олон талт конвенцод нэгдэж орох замаар эдгээр өөрчлөлтийг түргэн хугацаанд нэвтрүүлэх боломжийг бий болгосон.

Улмаар өнгөрсөн 2022 оны 10 дугаар сард Бүгд Найрамдах Франц Улсын Парис хотноо зохион байгуулсан BEPS-ийн 14 дэх чуулга уулзалтын үеэр “Татварын суурийг багасгах, ашиг шилжүүлэх явдлаас урьдчилан сэргийлэх зорилгоор татварын гэрээтэй холбоотой арга хэмжээг хэрэгжүүлэх тухай олон талт конвенц”-д гарын үсэг зурж, Монгол Улс тус конвенцод 100 дахь гишүүнээр нэгдэн орсон тул конвенцыг соёрхон батлах нь зүйтэй байна.

### **Хоёр.Хуулийн зорилго, ерөнхий бүтэц, зохицуулах харилцаа, хамрах хүрээ**

“Татварын суурийг багасгах, ашиг шилжүүлэх явдлаас урьдчилан сэргийлэх зорилгоор татварын гэрээтэй холбоотой арга хэмжээг хэрэгжүүлэх тухай олон талт конвенц”-д нэгдэн орох тухай хуулийн үндсэн зорилго нь давхар татварын гэрээг урвуулан ашиглаж татвараас зайлсхийх явдлаас сэргийлэх, татварын суурийг хамгаалахад оршино.

“Татварын суурийг багасгах, ашиг шилжүүлэх явдлаас урьдчилан сэргийлэх зорилгоор татварын гэрээтэй холбоотой арга хэмжээг хэрэгжүүлэх тухай олон талт конвенц” нь дор дурдсан 7 бүлгээс бүрдэнэ:

1. Хамрах хүрээ ба нэр томъёоны тодорхойлолт
2. Татварын зохицуулалтын зөрүү
3. Гэрээг урвуулан ашиглах
4. Төлөөний газар үүсгэхээс зайлсхийх
5. Маргаан шийдвэрлэлтийг сайжруулах
6. Арбитр
7. Төгсгөлийн заалтууд гэсэн бүлгүүдтэй.

Мөн конвенцын 28 дугаар зүйлд заасны дагуу гишүүн улс хэлэлцээрийн зарим хэсгийг хэрэгжүүлэхээс татгалзах буюу тодорхой заалтад тайлбар хийх боломжтой. Иймд Олон улсын гэрээний тухай хуулийн 10 дугаар зүйлийн 10.6 дахь хэсэгт заасны дагуу Конвенцын гишүүн бусад улс орнуудын жишиг, тайлбар хийсэн байдал, дотоодын хэрэгцээ шаардлага, хууль тогтоомж зэргийг харгалзан үзэж дараахь тайлбартайгаар тус конвенцид нэгдэж орох нь зүйтэй байна.

1. Конвенцын 3 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсгийн а)-д заасныг үндэслэн Монгол Улс өөрийн хамрагдах татварын гэрээнүүдэд 3 дугаар зүйлийг бүхэлд нь хэрэглэхгүй байх;

2. Конвенцын 5 дугаар зүйлийн 8 дахь хэсэгт заасныг үндэслэн Монгол Улс өөрийн хамрагдах татварын гэрээнүүдэд 5 дугаар зүйлийг бүхэлд нь хэрэглэхгүй байх;

3. Конвенцын 6 дугаар зүйлийн 6 дахь хэсэгт заасныг үндэслэн Монгол Улс 6 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсэгт заасан "Татварын асуудлаарх Талуудын хамтын ажиллагааг гүнзгийрүүлэх болон эдийн засгийн харилцааг цаашид үргэлжлүүлэн хөгжүүлэхийг зорьж," гэснийг өөрийн хамрагдах татварын гэрээнүүдэд хэрэглэхээр сонгох;

4. Конвенцын 7 дугаар зүйлийн 17 дахь хэсгийн b), d)-д заасныг үндэслэн Монгол Улс 7 дугаар зүйлийн 4 дэх хэсэгт заасныг өөрийн хамрагдах татварын гэрээнүүдэд хэрэглэхээр сонгох;

5. Конвенцын 9 дүгээр зүйлийн 8 дахь хэсэгт заасныг үндэслэн Монгол Улс 9 дүгээр зүйлийн 4 дэх хэсэгт заасныг өөрийн хамрагдах татварын гэрээнүүдэд хэрэглэхээр сонгох;

6. Конвенцын 13 дугаар зүйлийн 7 дахь хэсэгт заасныг үндэслэн Монгол Улс 13 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн Хувилбар А-д заасныг өөрийн хамрагдах татварын гэрээнүүдэд хэрэглэхээр сонгох;

7. Конвенцын 17 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсгийн а)-д заасныг үндэслэн Монгол Улс 17 дугаар зүйлийн 2-т заасныг агуулсан хамрагдах татварын гэрээнүүдэд 17 дугаар зүйлийг бүхэлд нь хэрэглэхгүй байх.

8. Конвенцын 18 дугаар зүйлд заасныг үндэслэн Монгол Улс 6 дугаар бүлгийг бүхэлд нь хэрэглэхгүй байх.

Хуулийн төсөл батлагдсанаар гэрээг урвуулан ашиглахаас сэргийлэх, төлөөний газар үүсэхээс зайлсхийх явдлын эсрэг, болон маргаан шийдвэрлэлтийг сайжруулах зорилгоор харилцан тохиролцох журмыг сайжруулахтай холбоотой стандартуудыг Монгол Улсын 26 улс оронтой хоёр талд давхар татварын гэрээнд тусган оруулах юм.

**Гурав.Хуулийн төсөл батлагдсаны дараа үүсэж болох эдийн засаг, нийгэм хууль зүйн үр дагавар, тэдгээрийг шийдвэрлэх талаар авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний санал**

Тус конвенцод нэгдэн орсноор татвараас зайлсхийхийн эсрэг ерөнхий дүрмийг нэвтрүүлэх, төлөөний газар, ногдол ашиг, хөрөнгийн татвартай холбоотойгоор давхар татварын гэрээ ашиглан татвараас зайлсхийх эрсдэлийг бууруулах, харилцан тохиролцох үйл ажиллагааг идэвхжүүлэх зэрэг олон өөрчлөлтийг Монгол Улсын бусад улсуудтай байгуулсан 26 давхар татварын гэрээнд нэвтрүүлэх боломж бүрдэнэ.

Ингэснээр Монгол Улсын давхар татварын гэрээнүүдийг урвуулан ашиглаж татвараас зайлсхийх, ашиг шилжүүлэх явдлаас урьдчилан сэргийлэх, татварын суурийг хамгаалахад чухал ач холбогдолтой.

**Дөрөв.Хуулийн төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээ болон бусад хуультай хэрхэн уялдах, хуулийг хэрэгжүүлэхэд шинээр боловсруулах, хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, хүчингүй болсонд тооцох тухай хууль тогтоомжийн төслийн талаар**

Хуулийн төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээ, Татварын ерөнхий хууль болон бусад хууль тогтоомжтой бүрэн нийцэж байгаа бөгөөд хуулийн төсөлтэй холбогдуулан шинээр боловсруулах буюу нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, хүчингүй болсонд тооцох тухай хуулийн төсөл боловсруулах шаардлагагүй болно.

---o0o---